

IDA-VIRUMAA ÕIGLASE ÜLEMINEKU PÕHIJONED

Ida-Viru Maakonna Arengustrateegia 2030+ Lisa 2.

Sisukord

Mõisted.....	2
Ida-Virumaa Õiglase Ülemineku lühikokkuvõte.....	3
Sissejuhatus	3
I. Probleemipüstitus	4
1.1. Eeldatavad majanduslikud mõjud	5
1.2. Eeldatavad haridus- ja sotsiaalvaldkonna mõjud	6
1.3. Eeldatavad (elu)keskkonnamõjud	6
II. Õiglase Ülemineku põhiprintsiibid	6
III. Õiglase ülemineku eesmärgid	11
3.1. Üldised eesmärgid aastaks 2050	12
3.2. Seos Ida-Viru arengustrateegia 2019-2030+ eesmärkidega.....	12
IV. Õiglase Ülemineku strateegilised tegevusvaldkonnad	15
4.1. Süsiniku eraldamine ja kasutuselevõtt tööstuses.....	15
4.2. Maakonna majanduse mitmekesistamine	16
4.3. Rohemajanduse arendamine	18
4.4. Haridusvaldkonna tugi ülemineku protsessile	19
4.5. Sotsiaalvaldkonna kohandamine.....	20
Kokkuvõte.....	21

Mõisted

CCS-CCU tehnoloogiad – Süsihappegaasi kogumise ja talletamise (*Carbon capture and storage*) ja süsihappegaasi kogumise ja kasutamise (*Carbon capture and utilization*) tehnoloogiad

Haridusplaan (E plaan) – Ida-Virumaa haridusvaldkonna arengukava, mis toetab Õiglase Ülemineku protsessi

NUTS 3 piirkond – Euroopa Liidu territoriaalse statistika kogumise geograafiliselt määratletud tase, mis on Õiglase Ülemineku sihtalade määratlemise aluseks. Ida-Viru maakond on NUTS 3 piirkond.

Ringmajandus - majandusmudel, mille eesmärk on majanduskasvu lahti sidumine esmase toorme kasutusest luues võimalikult väikeste kadudega tootmis- ja tarbimissüsteem.

Rohetehnoloogia (G plaan) – Ida-Virumaa taastuvenergia, rohetehnoloogia, sini- ja ringmajanduse kava üleminekul kliimaneutraalsele majandusmudelile

Rohetehnoloogia – tehnoloogia ja teaduse kasutamine keskkonnasõbralike toodete loomiseks

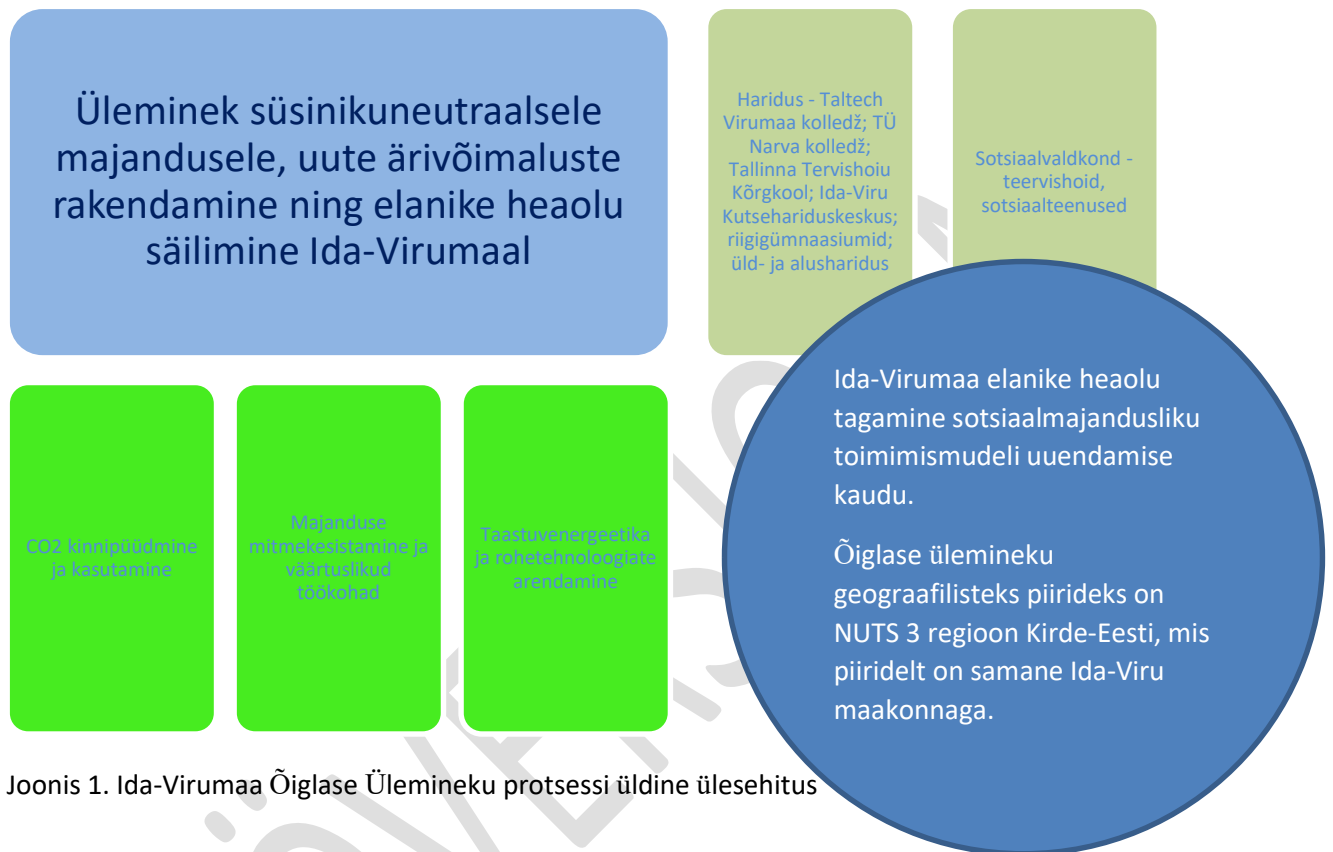
Sinimajandus - looduse toimimisest inspireeritud tehnoloogiate ja ärimudelite rakendamine majanduses, mis võimaldab katta inimeste põhivajadusi kohapeal olemasolevate ressursside abil, minimeerides heitmeid

Süsiniku plaan (C plaan) – Ida-Virumaa tööstuses tekkiva CO₂ kinni püüdmise ja kasutamise kava kliimaneutraalsuse tagamiseks

Õiglane Üleminek - Üleminek süsinikuneutraalsele majandusele, uute ärivõimaluste rakendamine ning elanike heaolu säilimine Ida-Virumaal

Äriplaan (B plaan) – Ida-Viru maakonna majanduse mitmekesistamise kava

Ida-Virumaa Õiglase Ülemineku lühikokkuvõte

Joonis 1. Ida-Virumaa Õiglase Ülemineku protsessi üldine ülesehitus

Sissejuhatus

Käesolev lisa koostati Ida-Virumaa õiglase ülemineku kava koostamise sisendmaterjalina ning see kirjeldab Ida-viru maakonna omavalitsuste, ettevõtjate, kolmanda sektori organisatsioonide, haridusasutuste ja teiste asjakohaste partnerite nägemust sellest kuidas on otstarbekas korraldada õiglase ülemineku tegevusi maakonnas.

Paralleelselt koostati maakonnale süsinikuheitmete kinni püüdmise ja taaskasutuse kava ehk nn. C-plaani, maakonna majanduse mitmekesistamist käsitlevat Äriplaani ehk nn. B-plaani, roheenergeetikat, energiasäästu ja rohe-, ring- ja sinimajanduse arengut kavandavat Roheplaani ehk nn. G-plaani ning maakonna erinevate haridusastmete rolli maakonna arendustegevustes kajastavat Haridusvaldkonna plaani ehk nn. E-plaani.

Sisendit saadi PRAXIS-e poolt läbi viidud uuringust „Ida-Virumaa majanduse ja tööturu kohandamine põlevkivitööstuse vähenemisega“.

Õiglase ülemineku kavandamise protsessi koordineeris Ida-Virumaa Omavalitsuste Liit, kelle juures tegutseb maakonna Õiglase Ülemineku Platvorm ning Ida-Viru maakonna Teadusnõukogu. Plaani koostamise praktilised tegevused tehti SA Ida-Viru Ettevõtluskeskuse ja SA Ida-Virumaa Tööstusalade Arendus poolt.

I. Probleemipüstitus

Kliima soojenemine ja keskkonnaseisundi degradeerumine on eksistentsiaalseks ohuks nii Euroopale kui ka maailmale tervikuna. Selle ohu adresseerimiseks sõlmisid Euroopa Liidu liikmesriigid Rohekokkuleppe (Green Deal). See kokkulepe loob strateegia, et Euroopa Liit muutuks uuenduslikuks, ressursisäästlikuks, jätkusuutlikuks ning konkurentsivõimeliseks majanduseks.

Seda iseloomustavad kolm põhilist tegurit:

- Euroopa Liidus ei ole 2050 aastal enam kasvuhoonegaaside netoemissiooni
- Majanduskasv Euroopa Liidus on lahti seotud ressursside kasutamisest
- Kedagi, ega ühtegi piirkonda pole maha jäetud

Euroopa Roheline lepe saab eeltoodut saavutada läbi kliima- ja keskkonnaväljakutsete muutmise võimalusteks tehes samal ajal ülemineku kõigi osalejate jaoks õiglaseks.

Ida-Virumaa sotsiaalmajanduslik mudel on viimased sadakond aastat toiminud põhiliselt põlevkivi kaevandamise ja väärindamise põhisel. See on käesolevaks ajaks loonud olukorra, kus kasvuhoonegaaside emissioonid on arvestatuna elaniku kohta väga suured.

Välja kujunenud uus olukord ei võimalda põlevkivil põhineval tööstusel enam vanaviisi jätkata ei majandusliku otstarbekuse ega keskkonnalase otstarbekuse seisukohalt.

Põlevkivisektori kokku tõmbumise mõjude hindamiseks kasutas rakendusuringute keskus PRAXIS kahte stsenaariumit¹:

1. Kliimaneutraalsus aastaks 2050 – Eesti pikaajaline siht on vähendada kasvuhoonegaaside heidet 2050. aastaks ligi 80 protsenti võrreldes 1990. aasta heitetasemega. Selle sihi suunas liikumisel vähendatakse kasvuhoonegaaside heidet 2030. aastaks orienteerivalt 70 protsenti ja 2040. aastaks 72 protsenti võrreldes 1990. aasta heitetasemega.² Stsenaarium tugineb Riikliku energia- ja kliimakava (REKK 2030) stsenaariumile WAM (*with additional measures*) ning sealsetele eeldustele.
2. Kliimaneutraalsus aastaks 2035 – uuringu juhtkomisjonis otsustati alternatiivse stsenaariumina analüüsida eeldatavaid mõjusid juhul, kui kliimaneutraalsus saavutada aastaks 2035. Selle stsenaariumi analüüsimise eesmärgiks on hinnata sama kliimaneutraalsuse eesmärgi saavutamist lühema perioodiga ehk aastaks 2035. Selle nn. kiire ülemineku stsenaariumi antud uuringusse hõlmamise ajendiks on muuhulgas asjaolu, et oktoobris toimus Euroopa Komisjonis arutelu kliimaambitsiooni tõstmiseks, kus otsustati seda ka teha.

¹ Uuring „Ida-Virumaa majanduse ja tööturu kohandamine põlevkivitööstuse vähenemisega“

² https://www.envir.ee/sites/default/files/kpp_2050.pdf

1.1. Eeldatavad majanduslikud mõjud

Olulisemateks eeldatavateks majanduslikeks mõjudeks on Ida-Viru maakonna arengustrateegia uuendatud lähteanalüüsi põhjal:

- Põlevkivi baasil elektritootmise hääbumine – kasvavad CO2 kvootide turuhinnad muutsid 2019 aasta seisuga elektritootmise põlevkivi otse põletamisest majandlikult jätkusuutmatuks ning 2020 aastaks muutus Eesti elektrienergiat eksportivast riigist elektrit importivaks riigiks.
- Põlevkiviettevõtete kokku tõmbumine avaldab negatiivset mõju maakonna majanduse erinevatel aspektidele
 - Maakonnas toodetav SKP jääb väiksemaks
 - Väheneb maakonna eksport
 - Põlevkiviõli tootmise vähenedes väheneks maakonnas toodetav lisandväärtus ning selle alusel hinnatav tunnitootlikkus
 - Eeltoodu tooks kaasa surve keskmise brutokuupalga vähenemiseks, kuna põlevkivisektori palgatase on kõrgem Eesti keskmisest ning oluliselt kõrgem Ida-viru maakonna keskmisest³
 - Põlevkiviettevõtete tegevuse kokku tõmbumine kahandab nende praeguse tegevuse tasemega loodavat allhanke turgu, mis omab negatiivset mõju ettevõtetele, kes praegu sektorile allhanketeenuseid pakuvad
- Vähem kõrgepalgalisi töökohti ja kõrgema palgalisi töötajaid toob kaasa nõudluse kahanemise maakonna teenuste turul⁴
- Vähenevad maakonna kohalike omavalitsuste maksutulud
- Vabanev tööjõud teeb uutele investoritele tööjõu kättesaadavuse paremaks, kuid seda üsna piiratud ajaaknas
- Uute tehnoloogiate ja valdkondade arendamine tekitab töökohti uutes valdkondades, mis mitmekesistab maakonna majandusstruktuuri ja vähendab seeläbi monofunktsionaalsusest tulenevaid riske
- Õiglase ülemineku vahenditest tehtavad investeeringud elavdavad piirkonna majandust ning loovad töökohti ka ehitussektoris
- Investeeringud infrastruktuuri parandavad maakonna majanduskeskkonda ja investeerimiskeskonda
- Uued edukad rohemajanduslikud algatused parandavad maakonna kuvandit
- Elukeskkonna kvaliteedi paranemine muudab maakonna atraktiivsemaks investoritele

Põlevkivisektori kokku tõmbumise mõjude põhjalikum analüüs tuuakse ära PRAXIS-e uuringus „Ida-Virumaa majanduse ja tööturu kohandamine põlevkivitööstuse vähenemisega.“

³ 2019 aasta andmetel oli Ida-Virumaa brutokuupalga tasemelt Eesti maakodade hulgas kaheksas

⁴ Praxise hinnangul töötab 2020 aasta lõpus sektoris otseselt ca 4780 i inimest

1.2. Eeldatavad haridus- ja sotsiaalvaldkonna mõjud

Olulisemateks eeldatavateks sotsiaalseteks mõjudeks on Ida-Viru maakonna arengustrateegia uuendatud lähteanalüüsi põhjal:

- Väljarände ja rahvastiku vananemise mõjul kasvab surve hariduse infrastruktuurile (õpilasi jääb vähemaks)
- Vähenev õpilaste arv toob kaasa raskusi kvalifitseeritud õpetajate ja tugispetsialistide leidmisega, mis survestab üldist hariduse kvaliteeti
- Uutes valdkondades loodavad tööstused kasvatavad nõudlust mitmekesise T&A tegevuse järele maakonnas
- Majanduse mitmekesistumine pakub laiemat valikut töökohti ning see aitab leida sobivat tööd erinevate huvidega inimestele
- Probleemid maakonna majanduselus kasvatavad väljarände survet, mis omakorda muudab uutele investoritele tööjõu raskemini kättesaadavaks ning vähendavad tarbijaskonda maakonna teenuste sektorile.
- Kasvab tööpuudus, seda eriti kvaliteetsete (heapalgaliste) töökohtade lõikes
- Perekondadel, kus seni on olnud üks leivateenija tekib toimetulekuraskusi
- Sotsiaalsed raskused toovad kaasa eeldatavasti kuritegevuse kasvu
- Paranev keskkonnaseisund omab positiivset mõju rahvatervise näitajatele

1.3. Eeldatavad (elu)keskkonnamõjud

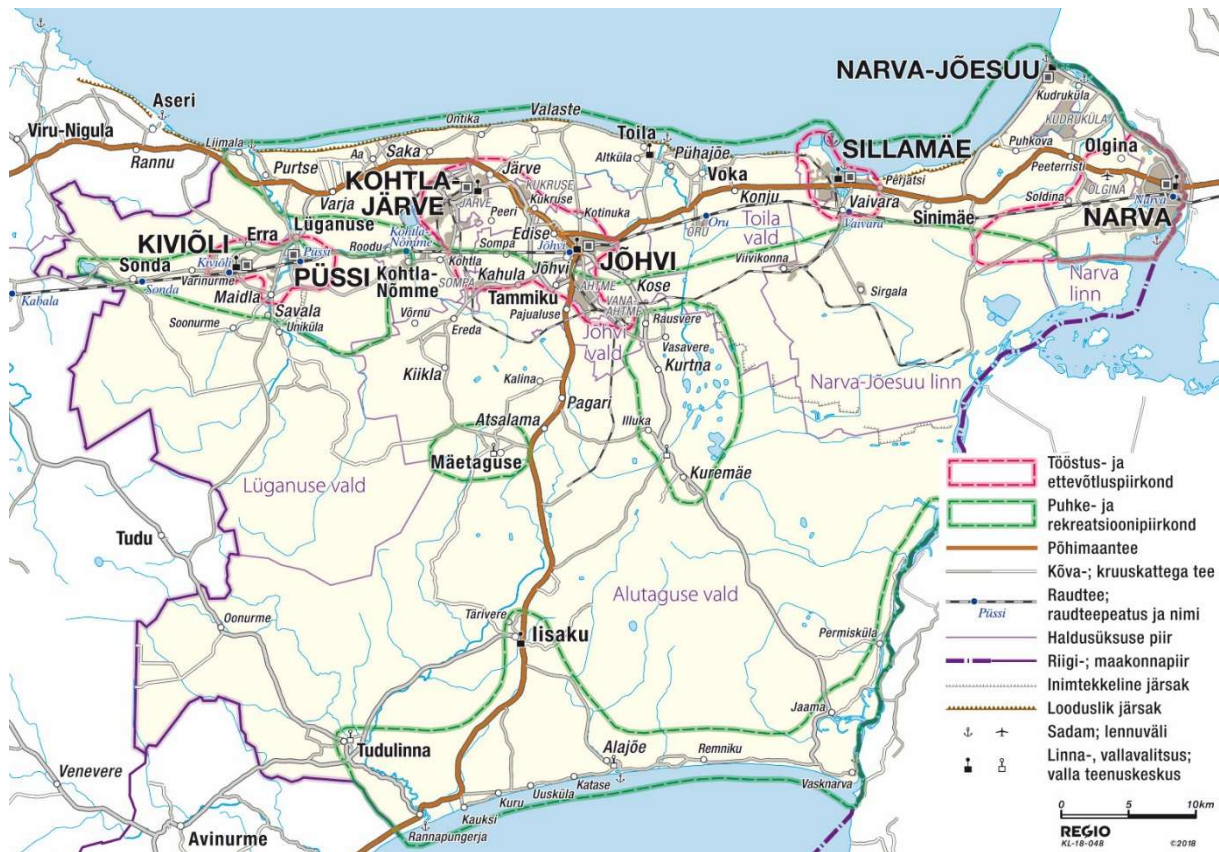
- Üldine keskkonnaseisund paraneb kui vähenevad heitmed atmosfääri ning vette
- Kaevanduste sulgemisel muutub maakonnas põhjavee režiim, mille täpset mõju ei ole võimalik praegu ette prognoosida
- CO2 paiskamine atmosfääri väheneb ja peaks jõudma 0 aastaks 2050
- Paraneb linnaruumi kvaliteet ning seeläbi elukeskkonna kvaliteet
- Paranevad kergliiklusvõimalused ning seeläbi vähenevad individuaalse transpordi heitmed
- Elukondliku kinnisvara turg liigub normaliseerumise suunas
- Uuendatud tehnoloogiline infrastruktuur muutub säästlikumaks
- Avalike-, tootmis- ja eluhoonete majandamine muutub säästlikumaks

II. Õiglase Ülemineku põhiprintsiibid

Õiglane üleminek - üleminek süsinikuneutraalsele majandusele, uute ärivõimaluste rakendamine ning elanike heaolu säilimine.

Ida-Virumaa elanike heaolu tagamine sotsiaalmajandusliku toimimismudeli uuendamise kaudu.

Õiglase ülemineku geograafilisteks piirideks on NUTS 3 regioon Kirde-Eesti, mis piiridelt on samane Ida-Viru maakonnaga.

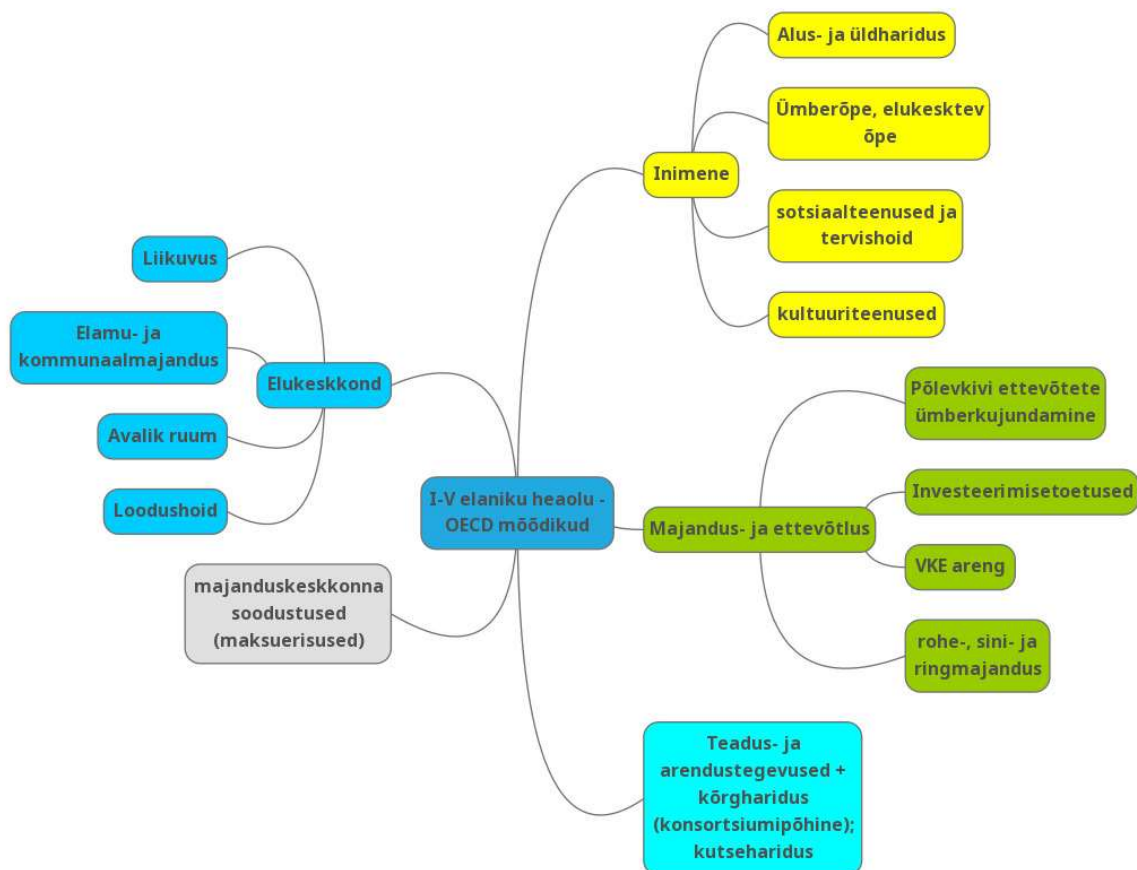

Joonis 2. Õiglase Ülemineku ala, Ida-Viru maakond. (Regio kaart)

Õiglase ülemineku territooriumi määratlevad:

- Fossiilsetest kütustest (põlevkivist) energia tootmise kompleksi olemasolu
- Põlevkivisektori kokku tõmbumisest tekkivate negatiivsete sotsiaalmajanduslike mõjude (eelkõige tööhõive langus, maksutulude langus jms.) olemasolu

Nende kriteeriumite alusel saab Eesti õiglase ülemineku territooriumina piiritleda NUTS 3 regiooni Ida-Virumaad.

Joonis 3. Õiglase ülemineku mõttekaart

Õiglase ülemineku kui keerulise sotsiaalmajandusliku protsessi fookuses on eelkõige inimene (kohalik elanik). Elanike heaolu mõõtmiseks on otstarbekas kasutada OECD heaolu mõõdikuid.

Õiglase ülemineku valdkonnad:

Valdkond	Selgitused
Inimene	Alus- ja üldharidus – alus- ja üldharidus peab suutma kujundada algatusvõimelisi, ettevõtlikke inimesi. Ida-Virumaal on tegutsenud „Ettevõtliku Kooli“ programm, mis loodi sarnase ülemineku toetamiseks Šotimaal Westh-Lothiani maakonnas, mis olles algselt põlevkivi kaevandamise ja suurtööstuse piirkond, mis oli turumõjude tõttu sunnitud sajandi alguses ümber orienteeruma mitmekesisele majandusmudelile. Arvestades ülemineku protsessi pikkust on oluline lülitada alus- ja üldharidus ülemineku kavasse, seda eriti venekeelsete koolide kontekstis, kelle huvi osalemiseks Ettevõtliku kooli programmis on jäänud tagasihoidlikuks. Rõhuasetus peaks olema äriõppel ning uutel ärimudelitel (rohe- sini- ja ringmajandus). Ümberõpe ja elukestev õpe – ümberõppe paindlik ja tööd vajavate inimeste ja tööturu vajadustele vastav korraldus peab pidevalt tagama tööturul toimuvate muutuste adresseerimine. Arvestades maakonna elanikkonna vananemist on elukestva

	õppe hoiakute kujundamine väga oluline selleks, et tagada tööjõu kättesaadavus maakonna ettevõtluse mitmekesisemaks muutumise protsessis. Sotsiaalteenused ja tervishoid – Sotsiaalteenuste ja tervishoiuteenuste olulisus kasvab koos maakonna elanikkonna vananemisega. Eeltoodud teenuste kättesaadavus ja kvaliteet mõjutavad rändesurvet ning võimaldavad täiendavat tööjõudu tööturule. Tervishoiusektor on oluline töandja pakkudes maakonnas ligi 1500 hea sissetulekuga töökohta. Kultuuriteenused – kultuuriteenuste kättesaadavus kujundab elukeskkonna kvaliteeti, mis omab otsest mõju tööjõu ja eriti kvalifitseeritud tööjõu kättesaadavusele. Kvaliteetsete kultuuriteenuste pakkumine maakonnas mitmekesistab majandust ning loob uusi töövõimalusi. Samuti motiveerib kvaliteetsete kultuuriteenuste olemasolu kvalifitseeritud tööjõu liikumist maakonda.
Majandus- ja ettevõtlus	Põlevkivivaldkonna ettevõtete ümberkujundamine – põlevkivivaldkonna ettevõtete toetamine oma tootepakettide ümberkujundamiseks toodetele, mis ei ole seotud põlevkivi kaevandamise ja sellest energiakandjate tootmisega. Eriline tähelepanu saab olema seniste põlevkivi kaevandamise ja töötlemise jääkide baasil uute toodete loomisele. Samas tuleks vältida põlevkivisektori ettevõtete eelistamist võrreldes teiste ettevõtetega, et vältida turumoonutuste loomist. Investeermistoetused – toetused nii välis- kui siseinvestorite kaasamiseks. Olulisteks kriteeriumiteks peaks olema loodavate töökohtade kvaliteet (palga alusel) ja arv. Samas võiks välistada väga suurte töökohtade arvuga investeeringute toetamise (alates nt. 500 või 1000 töökohast) kuna see ei lahendaks tuleviku mõistes maakonna majanduse mitmekesistamise ülesannet ning maakonna majandus jääks endiselt haavatavaks. Investeeringutoetuste valdkond ei peaks piirduma vaid tööstusliku tootmisega võid võiks olla laiem arvestades samas turumoonutuste vältimise vajadust. VKE arendamine – toetusmeede VKE-dele. Vajalikud piirangud tegevusvaldkonna ja toetuse täpsema sihitamise osas, et vältida turumoonutuste tekkimist. Start-up toetusmeetme käivitamine. Turismi ja loomemajanduse tugimine. Ettevõtlusaktiivsuse kasvatamine. Rohe-, sini- ja ringmajandus – toetused rohe-, sini- ja ringmajandusprojektidele. Kas projektipõhiselt nt. Agropark, või VKE-de kontekstis meetme raames. Tagatakse teenused ja finantsabi nii suuremahulistele koostööprojektidele kui VKE algatustele, et toetada ettevõtjaid ressursi tõhusamal kasutamisel, negatiivse keskkonnamõju vähendamisel ning kohalike ressursside kasutuselevõtul. Ettevõtjatele pakutakse nõu ja abi oma ärimudelite kohandamiseks.
Elukeskkond	Liikuvus – liikuvuse parandamine, ühistranspordi kliimaneutraalseks üleviimine, kergliikluse võimaluste arendamine moel, et see tagaks sujuvad kergliikluse võimalused maakonna linnastus samuti linnasiseste säästliku liikumise

	lahenduste väljaarendamine. Rongiliikluse kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamine kliimaneutraalsete rongide kontekstis. Ühistranspordi taristu arendamine, sh. Sillamäe reisisadama väljaarendamine, Sillamäe-Kotka laevaliikluse väljaarendamine. Elamu- ja kommunaalmajandus – Kahaneva rahvastiku puhul tühjaks jäävate elamispindade lammutamine, kahaneva planeerimise elluviimine ja elanike ümberasustamine. Elukondliku kinnisvara turutõrke leevendamine. Linnade soojamajanduse üleviimine põlevkivi töötlemise jääksoojuse kasutamisel jätkusuutlikele kliimaneutraalsetele lahendustele. Tehnilise infrastruktuuri uuendamine kahaneva planeerimise kontekstis uutele mahtudele vastavaks. Hoonete energiasäästlikumaks muutmine nii avalikus, kui erasektoris. Avalik ruum – avaliku ruumi kvaliteedi kasvule suunatud projektid. Miljööväärtuslike alade korrastamine koostöös hoonete omanikega. Loodushoid – Senise tööstus- ja kaevandusmõjude leevendamine. Veerežiimi muutuste leevendamine. Loodusväärtuste kaitse ja säästlik kasutamine. Linnaruumi loodusväärtuste kaitse ja säästlik kasutamine.
Teadus- arendustegevus, kõrgharidus ja kutseharidus	Kogu Õiglase ülemineku protsessi toetab maakonnas pakutav kõrg- ja kutseharidus ning nende asutuste baasil toimiv teadus- ja arendustegevus. Koostöö korraldatakse konsortsiumina ning see hõlmab nii tehnoloogia-, äri- kui ka sotsiaalvaldkonda. T&A tulemused toetavad üleminekut erinevates lõigetes – ettevõtted, avalik sektor, kolmas sektor
Majanduskeskkonna soodustused	Arvestades Õiglase ülemineku protsessi kulukust oleks otstarbekas rakendada maakonnas soodustusi (nt. sotsiaalmaksu leevendused), mis aitaksid kaasata siia kergemini investeringuid, kuid mis teisest küljest ei tohiks olla sellisel tasemel, et loodaks ilma soodustusteta jätkusuutmatuid ettevõtteid. Konkreetsete ettepanekutena saab käsitleda : 1. sotsiaalmaksu lagi vähemalt 1700 € brutopalgaga loodavatele uutele töökohtadele, esimesed 5 aastat maksavad sotsiaalmaksu ainult miinimumpalga ulatuses ja 2. ettevõtte käibemaksust või töötajate tulumaksust osa laekub ettevõtte asukohta (tegevuskoha) järgsele kohalikule omavalitsusele ja 3. ekspordi pealt käibemaksu ei maksta.

Õiglase ülemineku mehhanismi rakendamise fookus on ettevõtluse arendamisel, seetõttu on otstarbekas kasutada 90% JTF vahenditest ettevõtluse arendamisega otseselt seotud tegevusteks ning 10% elukeskkonna arendamiseks, mis toetab ettevõtluskeskkonda.

Lisaks toetusfondile on väga oluline õiglase ülemineku mehhanismi II ja III samba vahendite kasutamine. Otstarbekas oleks luua InvestEU vahendeid kaasates 750 M€ Ida-Viru regionaallaenu fond, mis tagab erainvesteeringute juurdepääse kapitalile turutõrke tingimustes. Vahendite eraldamine toimuks Kredex vahendusel.

Õiglase ülemineku protsessi realiseerimiseks vajalike vahendite proportsionaalne jaotus tuleneb erinevate huvigruppide arutelus esitatud argumentidest:

- Regiooni jätkusuutlikkuse tagamiseks tuleb luua töökohad eelkõige erasektoris – loodavad töökohad peavad olema piisavalt hea palgatasemega, et kompenseerida põlevkivi kaevandamise ja töötlemisega seotud kõrgepalgaliste töökohtade kadumist. Samuti on soovitatav tagada loodavate töökohtade mitmekesisus ning vältida nende tekkimist uues valitsevas ettevõtlusvaldkonnas (nagu seni põlevkivisektor). Edukaks tegevuseks tuleb investeerida ka vastavate valdkondade ettevõtetega seotud T&A -sse.
- Selleks, et vähendada survet väljarändeks tuleb maakonnas luua selline füüsiline elukeskkond, mis oleks piisavalt atraktiivne, et see ei põhjustaks inimeste väljarännet. Füüsiline elukeskkonda peab olema keskkonnasäästlik (nutikas), kaasaegne, esteetiline, puhas, majanduslikult otstarbekas.
- Lisaks töökohtadele ja füüsilisele elukeskkonnale mõjutab inimeste soovi lisaks töötamisele ka kusagil elada, elupiirkonnas pakutavate teenuste kvaliteet, seetõttu on ülemineku kontekstis vajalik ka haridus-, tervishoiu-, sotsiaal- ja kultuuriteenuste kvaliteedi parandamine.
- Erasektori kaasrahastamise võimekus on eeldatavasti suurem kui piirkonna kohalikel omavalitsustel

Võttes arvesse Õiglase Ülemineku kompleksset vajadust on protsess ka kompleksset rahastamismudelit. See koosneb Õiglase Ülemineku rahastutest.

- Õiglase Ülemineku fond
- Õiglase Ülemineku laenuvahendite ettevõttele
- Õiglase Ülemineku laenuvahendite avalikule sektorile

Euroopa Liidu struktuurivahendite rahastusmeetmetesse sobivaid tegevusi rahastatakse struktuurivahenditest üldises korras.

Arvestades eeltoodut on otstarbekas kasutada õiglase ülemineku ressursse Õiglase Ülemineku fondist indikatiivselt järgmises proportsioonis:

- **Ettevõtlus ja majandusareng (sh. ettevõtetele olulised infrastruktuuriprojektid) ca 90% toetuste mahust**
- **Avaliku sektori elukeskkonna ja teenuste arendused ca 10% toetuste mahust**
- **Õiglase Ülemineku laenuvahenditest kaasatakse ca 750 mln eurot laenuvahendeid**

Erasektori projektide rahastamise puhul võiks olla eelistatavaks lahenduseks Õiglase ülemineku fondi rahastamise osakaal vastavalt EL regulatsioonidele. Sellele saaksid võimalusel lisanduda laenuvahendid õiglase ülemineku ettevõtjatele mõeldud laenuvahenditest ning ettevõtja omafinantseering.

Avaliku sektori projektide puhul võiks kasutada kombineerimist muude struktuurivahenditega sarnase skeemi alusel.

III. Õiglase ülemineku eesmärgid

Õiglase ülemineku eesmärgid tulenevad Euroopa Liidu Green Deal eesmärkidest. Ida-Viru Maakonna arengustrateegia 2019-2030+ eesmärkidest.

3.1. Üldised eesmärgid aastaks 2050

Maakonna majandus toimib kliimaneutraalselt aastaks 2050

Möödik kasvuhoonegaaside heitmed:

CO₂ ; muud kasvuhoonegaasid (nt. metaan) – atmosfääri ei paisku neid rohkem kui neid sealt seotakse

Maakonna majandus on konkurentsivõimeline ning kõrge lisandväärtusega

Möödik: Maakonna SKP per capita

üle Eesti keskmise

Ida-Virumaa elukeskkond on atraktiivne ja elanikud tunnevad end hästi

Möödik: rändeandmed, sündivus- ja suremusandmed

rändesaldo on positiivne, sündimus ületab suremust

3.2. Seos Ida-Viru arengustrateegia 2019-2030+ eesmärkidega

Ida-Viru maakonna arengustrateegia 2019-2030+ eesmärkidest annavad õiglase ülemineku protsessile suuna eelkõige Majanduse ja ettevõtluse (sh. turism) valdkonna ning Elukeskkonna ja taristu valdkondade eesmärgid. Arvestades õiglase ülemineku protsessi kompleksust vajab õiglase ülemineku protsess laiemat vaadet ning seda toetavad ülejäänud Ida-Viru maakonna arengustrateegia 2019-2030+ valdkondlikud eesmärgid

Põhisuuna eesmärgid

Majandus ja ettevõtlus	
Aastaks 2030+ toimib Ida-Virumaal mitmekesine, tugevatel ettevõtlikkushoiakutel tuginev ning suure lisandväärtuse loomist soodustav ettevõtluskeskkond.	Maakonna sõltuvus nafta hindadest väheneb tänu maakonna tööstuse mitmekesistumisele ning põlevkivisektori osakaalu vähenemisele. Uued tootmised, mis maakonnas tekivad, toodavad kaasaegseid suure lisandväärtusega tooteid ning maksvad oma töötajatele sektori keskmisest kõrgemat palka. Maakonna teenuste sektor kasvab ja pakub maakonna elanikele ning külastajatele mitmekesisemaid teenuseid. Maakonnas toimib aktiivselt loomemajandussektor, mille oluliseks valdkonnaks on filmitootmise tugiteenused. Ettevõtjaks olemine on maakonnas väärtustatud

	ning ettevõtlike hoiakute toel kasvab maakonnas ettevõtlusaktiivsus.
Turism	
Aastaks 2030+ on Ida-Viru maakond Tallinna järel esimene turismisihikoht Eestis.	Turismisektori teenuste arendamine ning jätkuv turundustegevus hoiab maakonna külastatavuse kasvus, maakond on tunnustatud sihtkoht oma prioriteetsetel sihtturgudel. Maakonnas luuakse uusi majutusvõimalusi. Turismisektor toimib lõiminguks teiste oluliste valdkondadega – hariduse, kultuuri, spordi ja loome- ning teenusmajandusega.
Elukeskkond ja taristu	
Aastaks 2030+ on Ida-Viru maakonnas kaasaegne ja kvaliteetne elu- ja ettevõtluskeskkond, mis tugineb puhtale looduskeskkonnale, moodsale ja mitmekesisele taristule ning kaasaegsetele energialahendustele.	Ida-Viru maakonna kinnisvaraturg toimib loomulikul moel, võimalike kaevandamise järelmõjude osas toimib pidev seire ning vajadusel toimuvad ka mõjude vältimise ja/või leevendamise tegevused. Maakonna transpordiühendused tagavad kiire kaupade liikumise piirkonna ettevõtjatele ning kiire inimeste liikumise, mis laiendab oluliselt maakonna tööjõuareaali. Rongiliiklus kiireneb ning tiheneb, paraneb maanteede olukord. Transpordivõrgustikku lisanduvad uued võimalused reisiliikluseks läbi sadama ning luuakse eeldused maakonda rahvusvahelise lennujaama rajamiseks. Energeetikas liigub maakonna energiatootmine keskkonnasõbralikumale tehnoloogiale. Kõige selle tulemusena paraneb Ida-Viru maakonna elukeskkond ning jõuab tasemele, mis on Eestis ja väljaspool konkurentsivõimeline.

Toetavad eesmärgid

Haridusvaldkond	
Aastaks 2030+ pakutakse Ida-Viru maakonnas kompleksset haridust, mis tagab õppuritele minimaalselt kolme keele oskuse, tugevad digipädevused ning ettevõtliku eluhoiaku.	Haridusvaldkonnas keskendutakse ettevõtlikushoiakute kujundamisele, mis saavad olla aluseks ettevõtlusaktiivsuse kasvule ning kodanikuühiskonna arengule. Maakonnas olevad keelekogukonnad loovad võimaluse paremini õpetada eesti keelt, vene keelt ja muid võõrkeeli. Digipädevustele keskendumine võimaldab kaasas käia ettevõtlusvaldkonna digitaliseerimise ja robotiseerimisega ning ka

	muu elukondliku info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kasvuga.
Aastaks 2030+ on Ida-Viru maakond atraktiivne koht kõrghariduse omandamiseks maakonnavälistele noortele.	Maakonna kõrgharidusasutused orienteeruvad rohkem õppurite kaasamisele väljastpoolt maakonda, mis võimaldab ühelt poolt pakkuda maakonna ettevõtjatele paremat ligipääsu kvalifitseeritud tööjõule ja teiselt poolt kujundab suurem tudengite arv maakonna kolledžites nooremat ning atraktiivsemat elukeskkonda.
Kultuur ja sport	
Aastaks 2030+ toimib Ida-Viru maakonnas rahvusvaheline ja mitmekesine kultuurielu, maakonnas toimivad maakondliku kokkuleppe alusel ühiselt hallatavad olulised kultuuriobjektid.	Maakonna kultuurisündmuste kavandamine toimib paremini koordineeritult. Maakonnas tekivad uued üle-eestilise ja rahvusvahelise mastaabiga üritused. Narva viib edukalt ellu Euroopa kultuuripealinna programmi. Omavalitsused jõuavad omavaheliste kokkulepeteni maakondlike kultuuriobjektide ühisel haldamises, mis omakorda vähendab dubleerimist. Kultuurielu lõimub rohkem haridus-, ettevõtlus- ja turismivaldkonnaga.
Aastaks 2030+ toimib maakonnas suurel spordiharrastajate hulgal ja mitmekesistel sportimisvõimalustel põhinev aktiivne spordielu.	Maakonnas toimib kvaliteetne ja kaasaegne spordiinfrastruktuur ning selle baasil nii paremal tasemel tippспорт kui ka laiapõhjaline rahvasport. Väheneva rahvastiku tingimustes suureneb spordiharrastajate osakaal. Uued spordiobjektid võimaldavad pidada maakonnas rohkem üle-eestilisi ja rahvusvahelisi võistlusi.
Sotsiaalvaldkond	
Aastaks 2030+ toimib maakonnas kvaliteetne, mitmekesine ja vajadustele vastav sotsiaal- ning tervishoiuteenuste võrgustik, mis tagab kõrgeid rahvatervise näitajad, elanikele väärrika elukvaliteedi igal eluetapil ning maksimaalse võimekuse iseseisvaks toimetulemiseks.	Maakonnas pakutavad sotsiaalteenused on inimestele kättesaadavad nii asukohapõhiselt kui maksumusepõhiselt. Omavalitsused teevad koostööd nende teenuste pakkumisel, kus ühe omavalitsuse mastaap jääb liiga väikeseks. Sotsiaalsfääris toimib sujuv süsteem riigi pakutavate teenuste ja omavalitsuste pakutavate teenuste toel. Teenuste osutamisse panustab jõuliselt kolmas- ja erasektor. Maakonnas suudetakse vastata elanikkonna vananemisest tulenevatele sotsiaalteenuste kasvu vajadustele. Koostöös riigiga tagatakse kvaliteetsete ja kättesaadavate tervishoiuteenuste pakkumine haiglate,

	esmatasandi tervisekeskuste ning muude asjakohaste partnerite kaudu.
Noorsootöö	
Noorsootöö osapoolte koordineeritud jõupingutused loovad olukorra, kus noored osalevad aktiivselt ning tulemuslikult kogukonna ja omavalitsuse elus.	Noorsootöö struktuurid maakonnas teevad omavahel tihedat koostööd ning pakuvad noortele hästi kättesaadavaid teenuseid. Noorsootöö toel kasvab noorte aktiivsus kohalikus elus kaasalöömiseks, mis kasvatab nende sidet kodukohaga ning aitab luua paremaid tingimusi noorte naasmiseks kodumaakonda pärast õpingute lõppu.

IV. Õiglase Ülemineku strateegilised tegevusvaldkonnad

Õiglase Ülemineku eesmärkide saavutamiseks keskendub protsess järgmistele valdkondadele:

- Toimiva tööstuse sh. põlevkiviga seotud tööstuse süsinikujalajälje vähendamisele läbi CCS-CCU tehnoloogiate rakendamise ja arendamise
- Maakonna majanduse mitmekesistamisele eelkõige tööstussektoris, kuid samuti teenuste sektoris (eelkõige IKT, turism ja loomemajandus)
- Rohemajanduse (ka ring- ja sinimajanduse) arendamine, roheenergeetika, energiasäästu tehnoloogiad, muud rohetehnoloogiad
- Üleminekut tagava haridus- ja teadusvõrgustiku arendamine erinevatele haridusastmetel

4.1. Süsiniku eraldamine ja kasutuselevõtt tööstuses

Tööstusettevõtet CO₂ heitmete vähenemist käsitleb Ida-Viru maakonna CO₂ kasutamise arengustrateegia.

Eesmärgid	Selgitused ja tegevussuunad
CO ₂ heitme püüdmine tööstusettevõtete suitsugaasidest	Maakonna tööstusettevõtete süsihappegaasi heitmete vähendamiseks ning seeläbi konkurentsivõime pikemaajaliseks tagamiseks tuleb leida selle ülesande jaoks sobivaim tehnoloogia. Selleks võib olla praeguseks kasutuskõlblik keemiline absorptsioon või hapnikuga põletamine (oxy-fuel), mis ei ole

	tehnoloogiliselt täna veel kasutusvalmis. Vesiniku ja süsiniku eraldamine enne põletamist ei ole soovitatav lähenemine kunas see on oluliselt keerulisem. Praegu turupõhiselt ära tasuvat tehnoloogiat ei ole ning erinevate tehnoloogiate käivitamine eeldab üsna suuremahulist toetust. Tehnoloogia rakendamise toetus peaks kas EL Innovatsioonifondi või mõne muu instrumendi kaudu väljaspool Õiglase Ülemineku toetusfondi.
Kokku kogutud CO2 kasutamine Agropargis	Ida-Virumaale rajatavas Agropargis saab kasutada kokku kogutavat süsihappegaasi fotosünteesi kiirendamiseks taimekasvatuses. Agropargi toimimiseks ning CO2 kasutamiseks seal peab lähedal toimuma ka energiatootmine, mis annab elektrit ja soojust.
Kütuste ja kemikaalide tootmine CO2-st	Kui kombineerida taastuvenergiat põhinevat vesinikutootmist kinni püütava CO2-ga, saab vesinikust ja süsihappegaasist toota metanooli või metaani. Mõlemad on tooraineks nii sünteetiliste kütuste kui muude keemiatoodete tootmiseks. Selleks et skeem toimiks tuleb leida võimalus toota elektrolüüsi teel vesinikku taastuvast energiaallikast.
Vähelahustuva kaltsiumkarbonaadi tootmine	Protsess võimaldab põlevkivituhast,, selle transpordiveest ja kogutud CO2-st valmistada väärtuslikke ja pikaajalise CO² säilimisvõimega tooteid. Vähelahustuva kaltsiumkarbonaat on maailmaturul kaubeldav tooraine mahu lisamiseks ja kvaliteedi parandamiseks liimidele ja hermeetikutele, toiduainetele ja farmaatsiatööstusele, värvidele ja tintidele, paberile ja plastikule.
Polümeeride tootmine CO2-st	Suitsugaasidest eraldatud CO2-st saab toota polümeere, kui kasutada sisendina epoksiide. See vajab energiatootmist, kust saab soojust ja elektrienergiat. Polümeerides saab toota omakorda erinevaid materjale.

4.2. Maakonna majanduse mitmekesistamine

Maakonna majanduse mitmekesistamise eesmärgid ja tegevused on kirjeldatud täpsemalt Ida-Virumaa Äriplaanis.

Eesmärgid	Selgitused ja tegevussuunad
Kõrge lisandväärtusega tooteid ja teenuseid pakkuvate ettevõtete arvu kasv maakonnas	Selleks, et vältida Ida-Virumaal tulevikus majandusstruktuuri monofunktsionaalsust tuleb toetada eelkõige mitmekesiste väike- ja keskmise suurusega ettevõtete rajamist Ida-

	Virumaale, suurte mitme tuhande töötajaga ettevõtete maakonda toomiseks pole otstarbekas Õiglase Ülemineku vahendeid kasutada. Selleks arendatakse välja informatsiooniline, füüsiline, teenuste põhine ja kogukondlik tugistruktuur, mis soodustab uute tehnoloogiate rakendamist eelkõige IKT, rohetehnoloogiate, tööstustehnoloogiate, loomemajanduse, turismi jt. valdkondades. Ida-Virumaa on eelistatud valikuks oma väike- või keskmise suurusega tehnoloogiateadliku ettevõtte rajamiseks.
Ida-Viru on atraktiivne sisserände piirkond, kohaliku tööjõu kutsequalifikatsioon on kooskõlas majanduse vajadustega ning elanike ettevõtlushoiakud on aktiivsed.	Arvestades ülemineku tsükli, mis moodustab 30 aastat on kohaliku ettevõtlusaktiivsuse kasvatamine ainuke viis tagada kohapealsete ettevõtet tekkimine selles perioodis. Perioodi pikkus annab suunise ka millisest vanusest tuleks ettevõtlusaktiivsus kasvatamisega peale hakata, perioodi lõpus on oma ettevõtet loomise eas need lapsed, kes praegu käivad lastaias. Samuti on oluline tööjõu kutseoskuste vastamine pidevalt kasvavatele standarditele. Ülesande täitmiseks suurendatakse tähelepanu haridusasutustes ja huvikoolides äriõppe, leiunduse, turunduse ja tootearenduse koolitamisele. Soovitud seisundiks on, et ükski noor ei lõpeta Ida-Virumaal kooli või kutseõppe- või kõrgharidusasutust ilma asjakohase ärikogemusega. Maakonna tööjõu ette valmistamise süsteem tagab kvalifitseeritud tööjõu kättesaadavuse kõigile huvitatud osapooltele
Aastaks 2030+ on kasvanud maakonda tehtavate otseinvesteeringute maht ning on paranenud laenukapitali kättesaadavus.	Ida-Viru maakonna praegust olukorda arvestades on selge, et uute väärtuslike töökohtade loomisel ei saa tugineda ainult piirkondlikule ressursile, vaid tuleb ennast orienteerida (välis)otseinvesteeringute kaasamisele. Selleks tuleb parandada ettevõtete (investorite) ligipääsu kapitalile, tagada investeeringute tegemiseks vajalik tugiteenuste võrgustik, koostöövõimalused ülikoolidega, vajalikud toetusmeetmed ja maksulahendused.
Aastaks 2030+ on piirkonnas kohaliku majanduse vajadustele vastav põhiinfrastruktuur, hoonefond, (tööstus- ja ärikinnisvara projektide) otseinvesteeringuteks ettevalmistatud arendusmaa, turismitaristu ning sinimajandust toetav sadamate taristu.	Ülemineku tagamiseks vajab Ida-Virumaa baasinfrastruktuur väljakutsetele vastavat väljaarendamist. Selleks tuleb parandada sidevõrkude võimekust ning katvust, erinevaid liikuvusvõimalusi nii maanteedel, raudteedel, veeteedel ja õhuteedel. Infrastruktuur peab tagama vajaliku füüsilise keskkonna investeeringute teostamiseks ning teenuste pakkumiseks maakonnas.

Aastaks 2030+ on piirkonnas toimiv tulundus -ja avaliku sektori efektiivne partnerlusmudel ettevõtlust toetavate äriteenuste ja toetusmehhanismidega ning arenenud ettevõtluskeskkond on põhiline sihtkohaturunduse argument.	Ida-Virumaa majanduse mitmekesistamisel tuleb tagada vajalike äriteenuste ja muude atraktiivset ettevõtluskeskkonda kujundavate teenuste olemasolu. Nende toel on võimalik maakond turundada ning seeläbi kaasata nii siseriiklikke- kui välisinvestoreid ning innustada kohalikke inimesi ettevõtlusega alustama. Selleks tagatakse maakonnas mitmekesine, erinevate sihtgruppide ettevõtjatele suunatud tugiteenuste võrgustik.

4.3. Rohemajanduse arendamine

Ida-Virumaa rohemajanduse arendamise täpsemad eesmärgid ja tegevused on kirjeldatud maakonna Rohemajanduse plaanis, mis valmib 2021 aastal.

Eesmärgid	Selgitused ja tegevussuunad
Rohemajanduse areng toetab Ida-Virumaa sotsiaalset ja keskkondlikku heaolu	Toetatakse jätkuvalt nutikaid lahendusi, mis aitavad kaasa looduskeskkonna paranemisele, rohesektoris uute jätkusuutlike töökohtade loomist ning ettevõtmisi, mis parandavad kohalike inimeste heaolu ja terviseseisundit.
Ida-Virumaal on uus kuvand, mis on seotud taastuvenergia ja eduka rohepöördega	Ida-Virumaa saab olla atraktiivse elukeskkonnaga ülemineku näidispiirkond Euroopas näidates tulemuslikku ja positiivset üleminekut maakasutuses, energiasäästus, kaevandusmõjude ohjaries, uute tehnoloogiate kasutamises ning looduskeskkonna paranemises. Toetatakse uue narratiivi kujunemist ning seda soodustavaid haridus- ja teavitusprojekte. Väärtustatakse põlevkivi kaevandamise ja -töötlemise ajalugu.
Ida-Viru kogukonnad on rohelised ja edukad	Juurutatakse kogukonnaenergeetikat Ida-Virumaa asumites, toetatakse kollektiivsete tuule- ja päikeseparkide rajamist. Selleks, et kohalikud inimesed ja kogukonnad saaksid aktiivselt osaleda energiatootmises, kujundatakse suunatud toetusmeetmeid, julgustatakse ettevõtlikkust ja parandatakse teadlikkust kogukondlike lahenduste võimalustest.
Ida-Viru kohalikes omavalitsustes toimub rohepööre	Kohalikud omavalitsused saavad rohepöörde eestvedajateks ja võtavad initsiatiivi nt avalike hoonete üleviimisel taastuvenergiaks, kliimaneutraalse ühistranspordi korralduse juurutamisel. Vaja on soosivaid tingimusi

	motivatsiooni paranemiseks, teadmiste ja võimekuse kasvuks.
Toetatud on kiire ja tõhus tööstuse rohepööre	Investeeritakse rohelise energia tootmisesse ja toetatakse projekte, mis aitavad maakonna tööstusel, sh keemiatööstusel, kujuneda CO2 neutraalseks. Investeeritakse endiste tööstusalade väärindamisse, nt taastuvenergiatehnoloogiate tarbeks.
Loobutakse põlevkivielektrist ning tagatakse varustuskindlus	Otsustatakse, et põlevkivi otsepõletamist elektrienergia saamiseks maakonnas ei toimu ning lepatakse kokku tegevusplaan selleni jõudmiseks. Varustuskindluse tagamiseks toetatakse vesiniku tootmise ja energiasalvestustehnoloogiate kasutuselevõttu ning virtuaalelektrijaamade käivitamist.
Taastuenergia ja energiasäästu arengut toetav ökosüsteem	Parandatakse kapitali kättesaadavust kogukondadele ja VKE-le, energiaagentuuri abiga tagatakse süsteemsed väikemeetmed nagu nõuandeteenused, paindlikud finantsmehhanismid ja toetused energiaühistuste loomiseks ja eramajade energiatõhususeks. Taastuenergia laialdasemaks arendamiseks tehakse koostööd riigiasutustega, arvestatakse vajadustega kohalikes planeeringutes. Hoonestuspoliitika ümberkujundamine.
Maakond kui “rohelabor”	Algatatakse eksperimentaalseid projekte soojamajanduse lahendusteks, piloteeritakse uudeid rohetehnoloogiaid. Nt. viiakse läbi tervikliku energiatõhususe näidisprojekt “rohemajakas”, piloteeritakse agrovoltaiics soodustamist.
Tiiptasemel haridus ja teadus- arendustegevus rohepöörde võimendamiseks ja toetamiseks	Ülemineku/siirde kompetentsikeskuse loomine maakonna ettevõtjate, teadus- haridusasutuste ja omavalitsuste koostöös. Praktilistest väljunditest on mh oluline tehnilise oskustööjõu ümberõppeprogramm, teadusarendustöö innovaatiliste lahenduste leidmiseks ja katsetamiseks.

4.4. Haridusvaldkonna tugi ülemineku protsessile

Haridusvaldkond toetab horisontaalselt kõiki Õiglase Ülemineku protsessi osi. Ida-Virumaa haridusvaldkonna täpsemad tegevused on kirjeldatud maakonna haridusplaanis.

Eesmärgid	Selgitused ja tegevussuunad
maakonna majanduse mitmekesistamine	Professuuride rajamine maakonda tagab maakonnale vajalikel erialadel asjakohase

	õppe- ja teadustöö arengu ja kvaliteedi. See kasvatab teadusrahastuse kaasamise võimekust maakonna ees seisvate ülesannete lahendamisesse. Maakonnas areneb välja doktoriõpe. Finantseeritakse õppekohtasid uutel, maakonna arenguvajadustest lähtuval magistriõppe õppekavadel. Maakonna tööturu uuringute läbiviimine. Põlevkivisektorist vabanevate inimeste ümber- ja täiendõppe programmide rakendamine.
maakonna atraktiivsuse suurenemine elukohana	Toetatakse haridustöötajate (sh. tugispetsialistide) ümberasumist maakonda, et leevendada selle valdkonna spetsialistide puudust. Selleks rakendatakse erinevaid toetusskeeme ja tekitatakse võimalus elamiseks kaasaegses elukeskkonnas. Elukeskkonna parandamiseks toetatakse vaba- ja huviharidust.
Ida-Virumaa koolilõpetajad on eluks hästi ette valmistatud, nad on ettevõtlikud ja valdavad hästi vähemalt kolme keelt	Õpetajakoolituse tasemeõppe erialade vastuvõtu suurendamine, et adresseerida üha teravnevat õpetajate vananemise ja noorte õpetajate vähese pealekasvu probleemi. Maakonna haridusvaldkonna arendamiseks käivitatakse maakonna tegutsevate kõrgharidusasutuste ning teiste asjakohaste maakonna siseste ja väliste partnerite toel. Olulisel määral keskendutakse pakutava hariduse kvaliteedile sh. ettevõtlusõppele ja keeleõppe probleemidele.
õiglase ülemineku ajal on tagatud Ida-Virumaa elanike elukvaliteedi paranemine	Käivitatakse Ülemineku/siirde kompetentsikeskus maakonnas tegutsevate kõrgharidus- ja kutseharidusasutuste, ettevõtjate, omavalitsute ja teiste asjakohaste partnerite toel. Kompetentsikeskus keskendub nii üleminekuga seotud tehnoloogilistele küsimustele kui ka sotsiaalsetele, majanduslikele, kultuurilistele ja tervisevaldkonna aspektidele. Inseneride järelkasvu tagamiseks panustatakse inseneria populariseerimisele ning inseneri kui elukutsevaliku atraktiivsuse kasvatamisele.

4.5. Sotsiaalvaldkonna kohandamine

Sotsiaalvaldkonnas tuleb tagada töö kaotanud inimestele ümberõppe võimalused ning olla valmis osutama asjakohaseid sotsiaalteenuseid, mida vajavad inimesed, kes töö kaotuse tulemusel ei suuda kiiresti kohaneda.

Kõrgepalgaliste töökohtade säilitamise ja loomise kontekstis on oluliseks sektoriks maakonnas meditsiinisektor. Maakonna haiglates (Ida-Viru Keskhaigla ja Narva Haigla) ning muudes meditsiinasutustes töötab üle 2000 inimese. Samuti võib eeldada personalivajaduse kasvu selles sektoris.

Selleks, et täiendavat personalivajadust katta tuleb eeldatavasti rakendada täiendavat palgakoeffitsenti, mis muudaks töötamise väljaspool suuri keskuseid arstide jaoks atraktiivseks.

Samuti tuleb luua kaasaegsed elamistingimused (eelkõige üüripinnad), mis võimaldaksid kõrge kvalifikatsiooniga spetsialiste regiooni tuua (sh. kolmandatest riikidest)

Meditsiinisektori toetusvajadused kõrgesti kvalifitseeritud kõrgepalgaliste spetsialistide maakonda juurde toomise kontekstis

- Lisamotivatsiooniskeem palgasüsteemis
- Kvaliteetne üüripind spetsialistidele elamiseks

Tervishoiu sektori arengut toetab maakonnas Tallinna Tervishoiu Kõrgkool, kes.

- Koolitab tervishoiuerialasid maakonnas
- Korraldab koolitust koostöös Tartu Tervishoiu Kõrgkooli ja Ida-Viru Keskhaiglagaga
- On maakondlikuks tervishoiulaseks (oma valdkonna piires) kompetentsikeskuseks maakonnas
- Osaleb maakonna terviseedenduse ja haiguste ennetamise tegevustes
- Teeb koostööd maakonna Haridusklastriaga
- Omab võimekust kolmes keeles koolitamiseks

Kokkuvõte

Ida-Virumaa majandusmudeli muutumine CO₂ rohkelt lahendustelt kliimaneutraalseks tuleneb vajadusest leevendada kliimamuutust ning kasvatada maakonna ettevõtet konkurentsivõimet. Ülemineku protsessi toetab Euroopa Liit läbi erinevate tugimehhanismide. Õiglase ülemineku piirkonna territoriaalne määratlus Ida-Viru maakonnana tuleneb põlevkivi kaevandamise ja sellest energiatootmise olemasolust maakonnast ning seetõttu ka negatiivsete mõjude kuhjumisest selles piirkonnas. Teise eelnimetatud kriteeriumitele vastavaid piirkondi Eestis ei ole. Ülemineku saab olla õiglane, kui Ida-Virumaa inimesed ei kannata põlevkivisektori kokku tõmbumise tagajärjel ning samuti ei halvene maakonna omavalitsuste rahaline võimekus. Selle saavutamiseks tegutsetakse mitmes valdkonnas. Toimiva tööstuse sh. põlevkiviõli tootmise CO₂ heitmete vähendamiseks ja seeläbi nende konkurentsivõime tõstmiseks arendatakse välja CO₂ kinni püüdmise ja kasutuselevõtu tehnoloogiad, maakonna majandus- ja ettevõtlusstruktuuri mitmekesistatakse läbi uusettevõtluse, tegutsevate ettevõtjate võimekuse kasvatamise ja (välis)investeeringute sh. uute rohe- sini- ja ringmajanduse arenduste realiseerimise. Üleminekut toetab maakonna haridusvaldkond erinevatel haridusastmetel. Maakonna kõrgharidusasutused ja kutsehariduskeskus kasvatavad oma võimekust panustada maakonna majandusmudeli muutusesse. Riik pakub maakonnale tuge välja kujunenud turutõrgete leevendamisel nagu, kinnisvaraturu toimimine, ettevõtjate ligipääs kapitalile, tugi keeleõppes ja ühiskonna lõimumises, sotsiaalsete ja kultuuriliste mõjude ohjamisel. Rahvatervise paranemiseks

arendatakse maakonna tervishoiuteenuseid ning sotsiaalteenuseid. Käesolev kava on Ida-Viru maakonna arengustrateegia 2030+ lisa ning toetab seal toodud üldiste eesmärkide saavutamist.

TÖÖVERSIOON